

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗДРАВСТВО

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

Скопје, октомври 2009 година

ВОВЕД

I. ОЦЕНКА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОБЛАСТА И ПРИЧИНИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Материјата што се однесува на прашањата поврзани со јавното здравје (здравјето на населението) е уредена со повеќе прописи од различни области, чија што основна цел е пред се заштитата на здравјето на населението/луѓето. Така, прашањата за јавното здравје се уредени со прописите од областа на здравствената заштита, животната средина, безбедноста на храната, безбедноста на производите, отпадот, водите, отпадните води, домувањето, урбанистичкото планирање, воздухот, заштитата од бучавата, заштитата од јонизирачки зрачења, и др.

Прописите од областа на здравството ги уредуваат прашањата поврзани со системот и организацијата на здравствената заштита, правата од здравствената заштита и здравственото осигурување. Согласно Законот за здравствената заштита Владата на Република Македонија секоја година донесува превентивни програми со кои се утврдуваат мерки и активности насочени кон унапредување на здравјето на целокупното население односно кон одредени популациони групи. Така, Програмата за превентивна здравствена заштита содржи активности од јавно-здравствен карактер за целокупното население (социјално-медицински, епидемиолошки, хигиена на храна, вода, воздух и др.), а Програмата за заштита на населението од туберкулоза офаќа активности насочени кон целокупното население, но и кон одредени популациони групи. Превентивните мерки и активности насочени кон целокупното население пред се ги спроведува мрежа составена од 10 центри за јавно здравје и Институт за јавно здравје на Република Македонија, чиешто постоење има традиција во здравствениот систем. Сегментот на превентивните активности кој се однесува на мајките и децата во државата го спроведува Заводот за здравствена заштита на мајки и деца кој е работна единица во состав на Здравствен дом- Скопје, а кој според дејноста што ја врши треба да биде дел од националниот Институт за јавно здравје. Со ваквото интегрирање, треба да се обезбеди поуспешно унапредување на здравствениот статус на мајките и децата како две најранливи популациони групи што претставува приоритет на владите на секоја држава.

Транзиционите процеси кои се случуваат, епидемиолошката транзиција (порастот на хронични незаразни заболувања), појава на нови типови на предизвикувачи на заразни зболувања, социјалните детерминати и нездравите животни стилови (неправилна исхрана, пушење, злоупотреба на алкохол, недоволна физичка активност) имаат големо влијание врз здравјето на населението. Во здравствениот систем покрај грижата за поединецот (превенција, лекување и рехабилитација) се преземаат голем број на превентивни мерки и активности за да се зачува и унапреди здравјето на населението. Новите промени во живеењето наметнуваат потреба од еден поинаков пристап во зачувувањето и унапредувањето на здравјето, а тоа е јавно-здравствениот пристап, кој пред се подразбира активности од областа на здравствената промоција и превенција на заболувањата на ниво на население или популациони групи, наместо само на ниво на поединци. Голем дел од здравствените проблеми денес се превентабилни со примена на јавно-здравствени активности кои се јасно изразени преку основните јавно-здравствени функции дефинирани од страна на СЗО. Анализите зборуваат дека здравствениот сектор учествува со 15-20% во зачувувањето на здравјето на

населеното, додека другото се должи на другите сектори (образование, животна средина, земјоделие, водостопанство, просторно планирање и др.), што наметнува потреба од интерсекторска соработка и партнерски однос помеѓу сите сектори и субјекти кои можат да придонесат во унапредувањето на здравјето. Од друга страна, најголем дел од здравствните трошоци (95%) се должат на трошоци на лекување на болните, додека многу мал дел се троши на превенција и унапредување на здравјето. Иако придобивките од јавно-здравствените активности се далеку поголеми од куративните услуги (лекувањето), сепак, сеуште пошироката јавноста, па дури и здравствените работници доволно не ги препознаваат, бидејќи резултатите од таквите активности не се веднаш видливи.

Центрите за јавно здравје и Институтот за јавно здравје се финансираат од повеќе извори при што во структурата на средствата што ги обезбедуваат, 60-70% се обезбедуваат од Фондот за здравствено осигурување на Македонија, 10-30% се од услуги што ги обезбедуваат по барање на корисници на услуги и 10% од Буџетот на Република Македонија за реализација на мерките и активностите содржани во превентивните програми.

Според некои анализи што се правени за финансирање на системот на јавното здравје во Република Македонија се одвојуваат околу 150 денари по глава на жител на годишно ниво. Тоа е еквивалентно на 2% од вкупните здравствени трошоци (превентивни и куративни), но со оглед дека дел од овие средства не се трошат за основните јавно-здравствени активности (лабораториски услуги, администрација, известување итн.) реалниот процент се сведува на 0,5% од вкупните здравствени трошоци на годишно ниво. Споредено со други земји каде тој процент е далеку поголем (од 2,5% во Франција до 6,7% во Данска) јасно е дека постои недоволно финансирање на јавното здравје. (Извор: Томас Новотни, Финален извештај за реформи во јавно-здравствениот систем, ПЕИ, МЗ на Р.М., 2008.)

Тешко е да се направи cost benefit анализа во доменот на јавното здравје. Јавното здравје е општо јавно добро, при што неговото финансирање се раководи од постоечките здравствени индикатори, здравствените ризик фактори, демографската структура итн. Затоа е тешко да се одреди „вистинското ниво“, на неговото финансирање; тоа е пред се политичка одлука која се заснова на социјалното и економското вреднување на здравјето. Дел од резултатите од инвестирањето во јавното здравје не се гледаат веднаш, тоа е инвестирање во идниот економски потенцијал на земјата.

Анализата на постојното законодавство покажа дека многу закони го уредуваат сегментот на јавното здравје, но недостасува еден сеопфатен и обединувачки општ закон за јавно здравје кој ќе се базира врз меѓународно прифатени јавно- здравствени функции. Во ниту еден закон не се дефинирани основните јавно-здравствени функции и улогата на државата во обезбедувањето на условите за зачувување и унапредување на здравјето на населението, мултидисциплинарната основа и меѓусекторска соработка, сеопфатноста на мерките и активностите кои треба да се насочени кон целото население и кон социо-економските детерминанти на здравјето и факторите на ризик, партнерството со населението, како и специфичната улога на постојните центри за јавно здравје и националниот Институт за јавно здравје. Финансирањето на овие јавно- здравствени установи односно прашањето на обезбедувањето на средствата за извршување на јавно здравствените функции во државата, исто така, треба соодветно да се реши. Моменталната состојба е таква што истите се финансираат преку програмите за превентивна здравствена заштита што секоја година ги донесува Владата на РМ,

од средства добиени од ФЗОМ за здравствени услуги кои се укажуваат на осигурените лица (лабораториски услуги), од приходи добиени по основ на услуги на други физички и правни лица (лабораториски анализи на храна, вода за пиење, здравствено-хигиенски прегледи на вработени и др), истражувачки и други проекти и сл. Произлезе и потреба од дефинирање на задачите на овие институции, како и нивната хоризонтална и вертикална функционална поставеност и поврзаност.

За да се воспостави потребен квалитет и континуитет во активностите во доменот на превенцијата на заразни и незаразни заболувања, безбедноста на храната, водата и воздухот и намалување на другите еколошки ризици, анализата и следењето на здравствена состојба и постоечките ризик фактори, преземањето на мерки и активности за подобрување на здравствениот статус на населението, потребно е воспоставување на стабилен и одржлив систем на јавно здравје, кој ќе биде координиран и интегриран преку мултисекторски пристап на сите чинители во јавното здравје. .

Ваковиот систем, покрај унапредувањето на редовните активности, ќе обезбеди соодветен одговор при појавата на се почестите јавно-здравствени вонредни околности и закани како природни катастрофи, епидемии (САРС, птичји грип, новиот пандемиски грип), хемиски и радиоактивни агенси, како на ниво на држава така и на глобално ниво, кои од земјите бараат координиран одговор со добро воспоставен јавно-здравствен систем.

Токму поради тоа, во многу земји веќе е донесен Закон за јавно здравје (Холандија, Шкотска, Австралија, Малта, Нов Зеланд) или неговото донесување е во тек (Србија) . Со донесувањето на Законот за јавно здравје ќе се создаде основа за унапредувањето на јавното здравје на целокупното население преку соодветно адресирање на новите здравствени ризици.

II. ЦЕЛИ, НАЧЕЛА И ОСНОВНИ РЕШЕНИЈА

Целите што треба да се постигнат со овој закон се:

- да се зачува и унапреди здравјето на населението;
- да се овозможи спроведување на основните функции на јавното здравје преку организирани мерки и активности што ги преземаат државата и единиците на локалната самоуправа во соработка со институциите од областа на здравството;
- да се унапреди и јакне меѓуресорската соработка помеѓу надлежните министерства и единиците на локалната самоуправа и јавниот и приватниот сектор и граѓаните во зачувувањето и унапредувањето на здравјето на населението и во спроведувањето на основните функции на јавното здравје;
- да се обезбеди спроведување на меѓународните здравствени правила;
- да се препознае важноста на јавно-здравствениот пристап во унапредувањето на здравјето.

Предлогот на Законот за јавно здравје се заснова на следните начела:

- одговорност за здравјето на населението и водечката улога на државата во зачувување и унапредување на здравјето на населението,
- сеопфатност на мерките и активностите насочени кон целото население и кон социоекономските детерминанти на здравјето и најзначајните фактори на ризик,
- мултидисциплинарна основа и меѓусекторска соработка,
- сеопфатност во собирањето на податоци преку квантитативни и

- квалитативни методи и
- партнерство со населението.

Со овој закон се уредуваат основните функции и задачи на јавното здравје, системот на јавно здравје, јавно здравствените вонредни околности и финансирањето на јавното здравје.

Со оглед на тоа дека прашањата поврзани со јавното здравје се уредени со повеќе прописи од различни области со овој закон се уредува односот со другите закони односно покрај одредбите на овој закон, на јавното здравје, се применуваат и одредбите на законите со кои се уредуваат заштитата од заразни болести, безбедноста на храната, безбедноста на здравјето при работа, заштитата на животната средина, како и други прашања од интерес за јавното здравје.

Со Законот се утврдуваат основните функции на јавното здравје и задачи кои се основа за спроведување на сите јавно-здравствени активности од надлежните органи, институции и други правни лица, при што Министерството за здравство има водечка улога.

Системот на јавното здравје кој обезбедува услови за зачувување и унапредување на здравјето на населението го сочинуваат граѓаните, семејствата, работодавачите и вработените, здравствени установи, образовните, социјалните, културните и други институции, средствата за јавно информирање, хуманитарни, религиозни, спортски и други организации, здруженија, фондови за здравствено осигурување, единиците на локалната самоуправа, како и други државни органи и здруженија на граѓани и институции, кои учествуваат во спроведувањето на основните функции на јавното здравје. Институтот за јавно здравје на Република Македонија и центрите за јавно здравје ја имаат водечката улога во системот на јавно здравје, како и во имплементацијата на основните функции на јавното здравје. Спроведувањето на задачите се врши од страна на Министерството за здравство и други надлежни министерства во координација и соработка со сите министерства и институции каде што е потребна меѓу-секторска соработка.

Во Законот се уредени работите што ги врши Институт за јавно здравје на Република Македонија и центрите за јавно здравје преку анализа, планирање и проценка, унапредување на здравјето и превенција на болести, контрола и превенција на болести (заразни и незаразни болести), подготвеност за одговор при вонредни околности, проценка на влијанието на животната средина врз здравјето и микробиолошки и физичко-хемиски анализи. Работите, Институтот и центрите ги спроведуваат согласно Националната годишна програма за јавно здравје (во натамошниот текст: програма) донесена од Владата на Република Македонија. Квалитетот во овие установи се обезбедува преку изготвување и почитување на усогласени професионални стандарди и упатства, континуиран професионален развој на кадарот, акредитација на лабораториите и внатрешен надзор над стручната работа и врз основа на дефинирани принципи.

Координацијата и соработката на ниво на државата ќе се обезбеди преку формирање на Национален совет за јавно здравје, составен од преставници на надлежните министерства и независни експерти и Национален комитет за синџирот на храна и анимално здравје, а на ниво на единиците на локалната самоуправа преку совети за јавно здравје и меѓуопштинска соработка.

Во законот се содржани решенија за постапување во случај на јавно здравствени вонредни околности од интерес за земјата и од меѓународно значење и примената на здравствените мерки од Меѓународниот здравствен правилник.

Во законот се содржани решенија за вршење на дејностите поврзани со

тетовирање, пирсинг, трајна шминка, акупунктура и активности за нега и разубавување, заради заштита на здравјето на луѓето.

Решенијата за финансирањето на јавното здравје се однесуваат на изворите на средства, распределбата на средствата од Буџетот и контролата над наменското користење на средствата од Буџетот на Република Македонија.

III. ОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОД ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОНОТ ВРЗ БУЏЕТОТ И ДРУГИТЕ ЈАВНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

Во Буџетот на Република Македонија за 2010 година се планирани средства во висина од 100.000 000 денари за спроведување на мерките и активностите содржани во превентивната програма која секоја година Владата на Република Македонија ја донесува согласно Законот за здравствената заштита.. Со Предлогот на Законот за јавно здравје е предвидено донесување на национална програма за јавно здравје за чие спроведување ќе бидат потребни 208.000.000 денари годишно. Средствата што се обезбедуваат за реализација на постојната превентивна програма ќе се насочат за реализација на националната програма за јавно здравје која треба да отпочне да се спроведува во 2011 година. За целосна реализација на наведената програма потребни се околу дополнителни 118. 000.000 денари.

Средствата потребни за реализација на програмата се утврдуваат врз основа на критериумите по однос на потребниот простор, опрема и кадар за вршење на овие дејности, бројот на жителите, територијата односно подрачјето кое го покрива Институтот односно центарот и обемот на активностите што треба да се спроведат во зависот од утврдените јавно здравствени потреби. Средствата од програмата ќе се распределуваат врз основа на критериумите по однос на потребниот простор, опрема и кадар за вршење на овие дејности, бројот на жителите, територијата односно подрачјето кое го покрива Институтот односно центарот и обемот на активностите што треба да се спроведат во зависот од утврдените јавно здравствени потреби, а согласно акт што ќе го донесе Владата на Република Македонија.

IV. ПРОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА ПОТРЕБНИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ, НАЧИН НА НИВНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ, ПОДАТОЦИ ЗАТОА ДАЛИ СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЗАКОНОТ ПОВЛЕКУВА МАТЕРИЈАЛНИ ОБВРСКИ ЗА ОДДЕЛНИ СУБЈЕКТИ

За спроведувањето на предложениот закон ќе се користат постојните ресурси во јавните здравствени установи – центрите за јавно здравје и Институтот за јавно здравје на Република Македонија кои ќе продолжат да ги спроведуваат мерките и активностите од јавно здравствен карактер, но во наредниот период како што ќе се воведуваат нови активности ќе треба да се обучува кадарот за новиот начин на работа, како и за надополнување на знаењата и вештините за спроведување на работите од делокруг на работа на центрите за јавно здравје и Институтот за јавно здравје на Република Македонија. Делот на здравствените услуги што центрите за јавно здравје ги вршат за потребите на осигурените лица и понатаму ќе се обезбедуваат од Буџетот на ФЗОМ, односно по барање на корисниците од нивни средства.

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Предмет на законот

Член 1

Со овој закон се уредува спроведувањето на основните функции и задачи на јавното здравје, системот на јавно здравје, јавно здравствените вонредни околности и финансирањето на јавното здравје.

Цел на законот

Член 2

Целта на овој закон е:

- 1) да се зачувува и унапреди здравјето на населението;
- 2) да се овозможи спроведување на основните функции и задачи на јавното здравје преку организирани мерки и активности што ги преземаат државните органи, институции, единиците на локалната самоуправа и други правни и физички лица во соработка со здравствените установи;
- 3) да се унапредува и јакне меѓуресорската соработка во спроведувањето на основните функции на јавното здравје;
- 4) да се унапредува и јакне соработка помеѓу надлежните министерства и единиците на локалната самоуправа и јавниот и приватниот сектор и граѓаните во зачувувањето и унапредувањето на здравјето на населението;
- 5) да се обезбеди соодветен одговор во случај на јавно здравствена потреба и итност и појава на јавно здравствена вонредна околност;
- 6) да се обезбеди спроведување на меѓународните здравствени правила; и
- 7) да се уредат специфични прашања од јавното здравје кои не се уредени со друг закон.

Поими

Член 3

Одредени поими употребени во овој закон го имаат следното значење:

- 1) "Јавното здравје" е систем од знаења и вештини за спречување на болести, продолжување на животот и унапредување на здравјето преку организирани напори на општеството. Преку системот на јавно здравје се следи и анализира здравствената состојба на населението со цел истата да се подобри преку влијанието врз факторите на ризик по здравјето како што се факторите од животната средина, причинителите на болести, начинот на живеење и социо-економските фактори.
- 2) „Основни функции на јавното здравје“ се група на основни активности со кои се третираат детерминантите на здравјето, се заштитува и чува здравјето на населението и се превенираат болести од јавно-здравствено значење.
- 3) „Јавно здравствена вонредна околност“ е појава на реална закана од ситуација која може да предизвика зголемена смртност или заболувања во услови на природни катастрофи, појава на причинители на заразни болести, биолошки, хемиски, физички или радиолошки закани.
- 4) „Јавно-здравствена вонредна и/или итна околност од меѓународно значење“ е вонреден настан кој може да претставува јавно-здравствен ризик и за други

држави преку меѓународно ширење на болест за која е потребна координирана меѓународна акција.

- 5) „Епидемија на заразна болест“ е пораст на заболувања од одредена заразна болест кој по време и место го надминува вообичаениот број на случаи во претходниот период, како и невообичаено зголемување на бројот на заболелите со компликации или смртен исход.
- 6) "Превенција" е активност со која се спречува појавата на болест, намалување на последиците од болеста, како и елиминирање и искоренување на болеста.
- 7) "Примарна превенција" е намалување на појава на болест со отстранување или намалување на изложеноста кон причината до сигурно и безбедно ниво.
- 8) "Секундарна превенција" е откривање на раните промени од заболувањето со цел преземање на активности за спречување на понатамошниот развој на заболувањето.
- 9) "Унапредување (промоција) на здравјето" е процес на планирање и поттикнување на активности за подобрување на здравствената состојба на населението.
- 10) "Заразна болест" е заболување предизвикано од биолошки агенс (бактерии, вируси, паразити, габи) или нивни токсини кое може на директен или индиректен начин да се пренесе на луѓето.
- 11) "Референтна лабораторија" е лабораторија која врши контрола врз квалитетот на услугите на други лаборатории.
- 12) „Национална годишна програма за јавно здравје е стандарден пакет на мерки и активности кои ги спроведуваат Иститутот за јавно здравје на Република Македонија и центрите за јавно здравје.
- 13) "Скрининг" е систематско тестирање или испитување за да се откријат поединците со претпоставен ризик од специфично нарушување, заради понатамошно истражување или преземање на директна превентивна активност.
- 14) "Нееднаквости" се нарушена рамнотежа во распределување на ресурсите или достапноста на услугите меѓу различни групи население, без оглед дали разликите потекнуваат од местото на живеење или различно национално и социјално потекло или имотна положба.
- 15) "Меѓународен здравствен правилник" е документ донесен од Генералното собрание на Светската здравствена организација со кој се земјите членки на СЗО се обврзуваат да превземат мерки во однос на превенцијата, заштитата и контролата, како и да обезбедат јавно-здравствен одговор на меѓународното ширење на болест на начин соодветен на јавно-здравствените ризици преку кој се одбегнува влијанието врз меѓународниот сообраќај и трговија, со потполно почитување на достоинството, човековите права и основните слободи на лицата..

Начела

Член 4

Јавното здравје се заснова на следните начела:

- 1) Одговорност за здравјето на населението и водечката улога на државата во зачувување и унапредување на здравјето на населението;
- 2) Сеопфатност на мерки и активности насочени кон целото население и кон социоекономските детерминанти на здравјето и најзначајните фактори на ризик;
- 3) Мултидисциплинарна основа и меѓусекторска соработка;

- 4) Сеопфатност во собирањето на податоци преку квантитативни и квалитативни методи и
- 5) Партнерство со населението.

Однос со други закони

Член 5

На јавното здравје се применуваат одредбите на законите со кои се уредуваат заштитата од заразни болести, безбедноста на храната, безбедноста на здравјето при работа, заштитата на животната средина, како и други прашања од интерес за јавното здравје утврдени со овој и друг закон.

II. ОСНОВНИ ФУНКЦИИ И ЗАДАЧИ НА ЈАВНОТО ЗДРАВЈЕ

Основни функции на јавното здравје

Член 6

(1) Основни функции на јавното здравје се:

- 1) Следење и проценка на здравјето и добросостојбата на населението;
- 2) Идентификување, предвидување, испитување и ублажување на здравствените проблеми и здравствените опасности во заедницата;
- 3) Заштита на здравјето: проценка на потребите и активностите потребни да се обезбеди заштита на здравјето;
- 4) Превенирање на болести преку мерки на примарна и секундарна превенција;
- 5) Унапредување на здравјето и здравствена едукација;
- 6) Донесување и спроведување на закони и други прописи со кои се обезбедува заштита на здравјето особено преку безбедноста на храната, водата, воздухот и земјиштето;
- 7) Обезбедување на компетентен мултидисциплинарен јавно-здравствен кадар;
- 8) Поддршка и спроведување на истражувања за здравјето;
- 9) Развој и планирање на јавно-здравствени политики;
- 10) Подготовка и управување со јавно-здравствени вонредни околности, вклучително и превенција, реакција и ублажување на последиците; и
- 11) Обезбедување на меѓу-секторско партнерство и учество на заедницата за унапредување на здравјето и намалување на нееднаквостите.

(2) Основните јавно-здравствени функции од став (1) на овој член се основа за спроведување на сите јавно-здравствени активности од надлежните органи, институции и други правни и физички лица.

Задачи на јавното здравје

Член 7

Република Македонија е одговорна за јавното здравје преку следниве задачи:

- 1) Обезбедување политика и стратегија за јавното здравје;
- 2) Следење на здравствената состојба на населението и идентификација на здравствените проблеми на населението;
- 3) Планирање, поставување приоритети, донесување посебни програми и акциони планови за унапредување на јавното здравје, за скрининг како и прописи за оваа област;
- 4) Имплементација на даночни, економски и други политики кои стимулираат

- зdravi стилови на живеење;
- 5) Обезбедување услови за здравствена едукација и поттикнување на населението да се грижи за сопственото здравје;
 - 6) Обезбедување на систем за брзо реагирање во вонредни состојби (епидемии, физички и хемиски несреќи, природни катастрофи и друго);
 - 7) Развој на интегриран и единствен здравствен информатички систем;
 - 8) Создавање на меѓу-секторска соработка во решавањето на здравствените проблеми;
 - 9) Евалуација на ефективността, квалитетот, достапноста и ефикасноста на здравствените услуги и програмите ориентирани кон поединците и популацијата;
 - 10) утврдување на мерки за заштита на здравјето на населението во законите и прописите;
 - 11) Обезбедување на компетентни човечки ресурси во јавното здравје преку обука и континуирано образование;
 - 12) Истражување нови пристапи и иновации во мерките за решавање на здравствените проблеми на населението; и
 - 13) Создавање услови за рационална и стандардизирана мрежа на центри на јавно здравје.

III. СИСТЕМ НА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

Организација на системот на јавно здравство

Член 8

(1) Системот на јавното здравје кој обезбедува услови за зачувување и унапредување на здравјето на населението е мрежа составена од: граѓаните, семејствата, здруженијата на работодавачите, работодавачите, синдикатите и вработените, здравствените установи, образовните, социјалните, културните и други установи, средствата за јавно информирање, хуманитарни, верски, спортски и други организации, здруженија, фондови за здравствено осигурување, единиците на локалната самоуправа, како и државни органи и здруженија на граѓани и фондации, кои учествуваат во спроведувањето на основните функции на јавното здравје од член 6 на овој закон.

(2) Министерствата надлежни за работите од областа здравството, образованието и науката, заштитата на животната средина и просторното планирање, културата, сообраќајот, транспортот и врските, земјоделието, економијата, трудот и социјалната политика и други државни органи и органите на единиците на локалната самоуправа во согласност со овој и друг закон ги обезбедуваат и спроведуваат основните функции на јавното здравје

(3) Институтот за јавно здравје на Република Македонија и центрите за јавно здравје преку вршењето на работите од член 10 и 11 на овој закон обезбедуваат спроведување на основните функции на јавното здравје од член 6 на овој закон.

Спроведување на задачите на јавното здравје

Член 9

Министерството за здравство и министерствата надлежни за работите од областа на образованието и науката, заштитата на животната средина и просторно планирање, културата, сообраќајот, транспорт и врски, земјоделието, економијата, трудот и социјалната политика и други државни органи и институции, во меѓусебна координација и соработка, ги спроведуваат задачите од член 7 на овој закон.

Институт за јавно здравје на Република Македонија

Член 10

(1) Институт за јавно здравје на Република Македонија (во натамошниот текст: Институт) ги врши следните работи:

- 1) Дава стручна помош на Министерството за здравство во изготвувањето на среднорочни и долгорочни планови за јавно здравје, вклучително и на програми за јавно здравје во областа на заштитата на здравјето, унапредување на здравјето, скринингот на населението, следењето и контролата на заразните и незаразните болести;
- 2) Изградува и спроведува стручни доктринарни ставови во областа на јавното здравје;
- 3) Изготвува годишни национални извештаи за релевантните аспекти на здравјето на популацијата за потребите на Министерството за здравство и предлага мерки за надминување на јавно здравствените проблеми;
- 4) Изготвува стандарди за дејноста и ја координира, следи и проценува стручната работа на центрите за јавно здравје ;
- 5) Прибира, подготвува и анализира и води збирки на податоци согласно законот за евиденции во областа на здравството;
- 6) Подготвува и обезбедува програми за континуирано професионално усовршување во областа на јавното здравје за вработените во Институтот и во центрите, како и за други целни групи, во соработка со центрите и други образовни институции;
- 7) Го координира и следи спроведувањето на јавно здравствените активности кои произлегуваат од националната програма за јавно здравје заедно со центрите;
- 8) Спроведува и координира мерки на јавно здравје во случај на епидемии и други вонредни околности на територијата на Република Македонија, во соработка со други институции;
- 9) Остварува меѓународната соработка со сродни институции во полето на јавното здравје, обезбедува податоци за здравјето до меѓународни организации согласно закон;
- 10) Организира и спроведува истражувања во областа на јавното здравје;
- 11) Лабораториска контрола на лекови и лековити супстанции;
- 12) Мониторинг и процена на ризиците од јонизирачко и нејонизирачко зрачење;
- 13) Врши работи на референтна лабораторија на центрите; и
- 14) врши други работи на барање на Министерството за здравство согласно со закон.

(2) Работите од став (1) на овој член се вршат со анализање, планирање и процена, унапредување на здравјето и превенција на болестите, истражувања во областа на јавното здравје вклучително и здравјето на мајките и децата, заразни и незаразни болести , давање на експертско-консултативна и методолошка помош, обука и едукација во областа на јавното здравје, процена на здравствениот ризик од влијание на факторите на животната средина и факторите на ризик поврзани со однесувањето и начинот на живот и со учество во спроведување на јавно здравствени мерки во вонредни околности.

(3) Институтот поднесува годишен извештај за работењето до Министерството за здравство .

Центри за јавно здравје

Член 11

(1) Центрите за јавно здравје (во натамошниот текст: центар) , за потребите на државата и на општините за чие подрачје се основани, ги вршат следните работи:

- 1) Утврдување и изготвување среднорочни и долгорочни работни планови за спроведување на активностите на јавното здравје, вклучително и унапредување на здравјето, скрининг на населението, следење и контрола на заразните и незаразните болести на подрачјето што го покрива центарот. Основата на годишните работни планови за секој центар е Националната годишна програма за јавно здравје;
- 2) Изготвување на годишни извештаи за евалуација на здравјето на населението и предлагање мерки за надминување на јавно здравствените проблеми на подрачјето што го покрива центарот;
- 3) Прибирање, обработка и анализа на евиденции и збирки на податоци утврдени со закон;
- 4) Следење, анализа и евалуација на здравствено-еколошките и санитарни услови со проценка на ризик, како и предлагање мерки за надминување на јавно здравствените проблеми;
- 5) Проучување и следење на хигиенските и здравствено-еколошките услови во поглед на заштитата на воздухот, безбедноста на храната и предметите за општа употреба, водата за пиење, површинските води, отпадните води и цврстите отпадни материји и друго;
- 6) Следење на исхраната на населението, како и заболувањата и состојбите кои се последица на несоодветната исхрана и предлагање мерки за нивно отстранување;
- 7) Микробиолошки и физичко-хемиски лабораториски услуги, анализа и евалуација на лабораториските податоци и предлагање мерки за надминување на јавно здравствените проблеми;
- 8) Следење, анализа, спроведување и евалуација на мерките за заштита на населението во услови на појава на заразни и други заболувања, епидемии и други вонредни состојби, вршење на активна и пасивна имунизација;
- 9) Дефинирање и спроведување на здравствена едукација за целни групи на подрачјето што го покрива;
- 10) Спроведување на превентивни мерки на дезинфекција, дезинсекција и дератизација од јавно-здравствен интерес;
- 11) Изготвување на оперативни планови за своето подрачје во рамките на националната стратегија за заштита на населението во случај на јавно здравствени вонредни околности;
- 12) Спроведување на истражувања на јавно-здравствени појави и проблеми; и
- 13) Спроведување на јавно здравствени активности на барање на Министерството за здравство.

(2) Работите од став (1) од овој член се вршат преку анализа, планирање, евалуација, унапредување на здравјето, контрола и превенција на болести (заразни и незаразни болести), подготвеност за одговор при јавно здравствени вонредни околности, проценка на влијанието на животната средина врз здравјето и микробиолошки и физичко-хемиски анализи.

(3) Центарот, врз основа на одобрение од министерот за здравство, може да врши определени специјализирани активности во рамките на дејноста од став (1) од овој член.

(4) Центарот поднесуваат годишен извештај за работењето до

Министерството за здравство.

Критериуми за основање на центри

Член 12

(1) Работите од член 11 на овој закон за подрачјето на една или повеќе општини се обезбедуваат и координираат од страна на центрите.

(2) Центар може да се основаа за подрачјето на една или повеќе општини со најмалку 70.000 жители, а за подрачјето на градот Скопје се основа еден центар.

Национална годишна програма за јавно здравје

Член 13

(1) Работите од членовите 10 и 11 на овој закон, Институтот и центрот ги спроведуваат согласно Националната годишна програма за јавно здравје (во натамошниот текст: програма).

(2) Програмата од став (1) на овој член, на предлог на Министерството за здравство, ја донесува Владата на Република Македонија.

(3) Програмата од став (1) на овој член ги содржи и капиталните инвестиции за потребите на Институтот и центрите врз основа на долгорочен план за капитални инвестиции одобрен од Министерството за здравство.

Обезбедување на квалитет

Член 14

(1) Обезбедување на квалитетот во вршењето на работите од членовите 10 и 11 на овој закон во Институтот и центрот се врши преку изготвување и почитување на усогласени професионални стандарди и упатства, континуиран професионален развој на кадарот, акредитација на лабораториите и внатрешен надзор над стручната работа.

(2) Институтот и центрите се одговорни за обезбедување на квалитет на услугите кои ги даваат согласно заеднички изготвени упатства. Во годишните извештаи се опишуват постигнатите резултати за претходната година и плановите за наредната година.

(3) Институтот ги следи и проценува активностите на центрите кои се однесуваат на јавно здравствените функции согласно заеднички изготвен протокол од Институтот во соработка со центрите, на кој согласност дава Министерот за здравство.

(4) Институтот обезбедува референтни лабораториски услуги за лабораториите на центрите по потреба на центрите.

(5) Институтот и центрот обезбедуваат услови за заеднички професионален развој за вработените за да се одржи потребното ниво на експертиза. Институтот, по потреба учествува во спроведувањето на обуката и едукацијата во центрите.

(6) Лабораториите во Институтот и центрот се акредитираат согласно прописите за акредитација.

Соработка со државните органи

Член 15

(1) При одговор на јавно здравствени потреби и итности, Институтот и центрите обезбедуваат техничка и стручна помош и доставуваат податоци и

информации до Државниот санитарен и здравствен инспекторат и Дирекцијата за храна, потребни за одредување на мерки на правните и физички лица, согласно овој и друг закон.

(2) За спроведување на одредени мерки утврдени со овај и друг закон, можат да се формираат тимови составени од претставници на Институтот и центрите, како и од Државниот санитарен и здравствен инспекторат и Дирекцијата за храна.

Принципи за вршење на работите на Институтот и центрите

Член 16

Институтот и центрите вршењето на работите од членовите 10 и 11 на овој закон го засноваат врз принципите на:

- 1) Јасно дефинирана цел на јавното здравје;
- 2) Постапки базирани на модерни, научно проверени начела и докази;
- 3) Добро насочени интервенции со вклучување на неопходниот број на лица во согласност со јавно здравствените стандарди;
- 4) Преземање на интервенции со најмало ограничување на правата и интересите на поединците во процесот на заштита на јавното здравје;
- 5) Преземање на интервенции кои нема да ги дискриминираат поединците по основ на раса, пол, или различно национално и социјално потекло или имотна положба, верско уверување, пол, сексуална ориентација или статус на лице со посебни потреби; и
- 6) Почитување на личноста на секој поединец при преземање на интервенциите.

IV. КООРДИНАЦИЈА И СОРАБОТКА

Национален совет за јавно здравје

Член 17

(1) Владата на Република Македонија формира Национален совет за јавно здравје, (во натамошниот текст: Национален совет) како советодавно тело, за прашања од областа на јавното здравје кои се однесуваат на надлежностите на две или повеќе министерства.

(2) Националниот совет ги проучува прашањата и политиките во областа на јавното здравје, изготвува мислења, иницијативи и/или предлози до надлежните субјекти за спроведување на овој и друг закон.

(3) Националниот совет го сочинуваат претседател и 14 членови претставници од Министерствата за здравство, Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерството за труд и социјална политика, Министерството за образование и наука, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерството за локална самоуправа, Институтот и независни експерти од областа на јавното здравје.

(4) При именувањето на членовите на Националниот совет треба да се има предвид начелото за правична и соодветна застапеност на сите заедници во Република Македонија.

(5) Со Националниот советот претседава министерот за здравство.

(6) Мандатот на членовите на Националниот совет изнесува пет години.

(7) Националниот совет донесува деловник за работа.

Совети за јавно здравје

Член 18

(1) Единиците на локалната самоуправа на своето подрачје формираат совет за јавно здравје.

(2) По исклучок на став (1) од овој член, две или повеќе единици на локалната самоуправа можат да формираат совет за јавно здравје, при што секоја единица ќе биде застапена со по еден член.

(3) Советот од став (1) од овој член се состои од седум члена, од кои три члена се претставници на општината два члена претставници од центарот кој го покрива подрачјето на општината и два члена независни експерти од областа на јавното здравје.

(4) Во случаите на став (2) од овој член вкупниот број на членови на советот може да биде поголем од седум, зависно од бројот на општините кои го формираат и во состав од непарен број на членови.

(5) За подрачјето на градот Скопје се формира Совет за јавно здравје на град Скопје составен од 13 членови од кои по еден претставник од општините кои влегуваат во составот на градот Скопје, два члена од центарот за јавно здравје на град Скопје и три члена независни експерти од областа на јавното здравје.

(6) Советите за јавно здравје ги проучуваат прашањата и политиките во областа на јавното здравје, изготвуваат мислења, даваат иницијативи и/или предлози до органите на единиците на локалната самоуправа.

(7) Членовите на Советите од став (2) и (3) на овој член од редот на членовите избираат претседател.

(8) Мандатот на членовите на Советите изнесува пет години.

(9) Советите донесуваат деловник за својата работа.

Меѓуопштинска соработка

Член 19

(1) Единиците на локалната самоуправа можат на своето подрачје да остваруваат дополнителни активности од интерес за јавното здравје во соработка со центрите, за што обезбедуваат финансиски средства од сопствени извори.

(2) Единиците на локалната самоуправа, во рамките на меѓу-општинската соработка можат да формираат заедничко работно тело, комисија, координативно или друго стручно тело заради размена на информации, искуства и координирање на соработката од интерес за јавното здравје за подрачјето на нивните општини, во согласност со закон.

V. ЈАВНО ЗДРАВСТВЕНИ ВОНРЕДНИ ОКОЛНОСТИ

Јавно здравствени вонредни околности на ниво на држава

Член 20

Во случај на јавно здравствени вонредни околности Министерството за здравство, Институтот и центрите во соработка со другите надлежни органи и институции постапуваат согласно овој и друг закон,

Јавно здравствени вонредни и/или итни околности од меѓународно значење

Член 21

(1) Во случај на сомнение за појава на јавно здравствени вонредни и/или итни

околности од меѓународно значење пропишани со Меѓународниот здравствен правилник, центрите ќе го информираат Министерството за здравство и Институтот.

(2) Министерството за здравство одлучува дали јавно здравствената вонредна и/или итна околност е од меѓународно значење, согласно инструментите за одлучување за проценка пропишани со Меѓународниот здравствен правилник, за што националната контактна точка ќе го информира Контактниот центар при Светската здравствена организација според инструментот за пријавување пропишан со Меѓународниот здравствен правилник во рок од 24 часа од извршената проценка.

Национална контактна точка

Член 22

Институтот ги врши работите на национална контактна точка во функција на спроведување на здравствените мерки од Меѓународниот здравствен правилник.

Постапување во случај кога постои сомнеж за заразно заболување во авион

Член 23

(1) Капетанот на авион во меѓународен лет кој сака да слета на аеродромот, а знае или се сомнева дека еден или повеќе патници во авионот имаат знаци на заразно заболување кое може да го доведе во опасност јавното здравје, должен е да го информира контролорот на летање или операторот на аеродромот веднаш по дознавањето, а пред слетувањето.

(2) Контролорот на летање е должен веднаш да го информира операторот на аеродромот, кој го информира одговорното лице на медицинскиот тим на аеродромот.

(3) Одговорното лице на медицинскиот тим на аеродромот веднаш ги информира Државниот санитарен и здравствен инспекторат и Институтот.

Општа декларација на леталото и други информации

Член 24

(1) По барање на Државниот санитарен и здравствен инспекторат капетанот на авионот кој управува со меѓународниот лет е должен да го подготви и му го предаде здравствениот дел од Општата декларација на леталото изготвен согласно Меѓународниот здравствен правилник.

(2) Покрај здравствениот дел од став (1) од овој член Државниот санитарен и здравствен инспекторат може да побара од капетанот на авионот и дополнителни информации за здравствената ситуација на лицата во авионот.

Точка на влез

Член 25

(1) Во случај на прием на известувањето од член 23, став (1) на овој закон или пак ако на друг начин се покрене сомнеж за потенцијална опасност по јавното здравје во авионот, министерот за транспорт и врски во соработка со министерот за здравство, определува на кој аеродром авионот треба да слета согласно Меѓународниот здравствен правилник.

(2) Министерот за транспорт и врски по претходно мислење на министерот за здравство го определува аеродромот кој ќе претставува точка на влез во случаите

од член 23 на овој закон.

(3) Опреаторот на аеродромот од став (1) од овој член е должен да ги обезбеди капацитетите пропишани со Меѓународниот здравствен правилник.

Постапување на Државниот санитарен и здравствен инспекторат

Член 26

(1) Во случајот од член 23 на овој закон, Државниот санитарен и здравствен инспекторат наредува мерки што треба да се преземат по слетувањето на авионот на аеродромот.

(2) Ако постои директна закана од епидемија на заразна болест, Државниот санитарен и здравствен инспекторат ги определува мерките што треба да се преземат во поглед на пропуштањето на екипажот и патниците од авионот.

(3) Во случаите од ставовите (1) и (2) на овој член, капетанот на авионот е должен по пристигањето да не дозволи влез или излез од авионот и/или утовар и истовар на стока, додека не се добие дозвола од Државниот санитарен и здравствен инспекторат.

(4) Капетанот на авионот по потреба, доставува листа со имиња, адреси, пол, возраст и дестинација на патниците до Државниот санитарен и здравствен инспекторат.

Член 27

Државниот санитарен и здравствен инспекторат може да нареди на операторот на аеродромот да:

- 1) Им даде информации на патниците да преземат мерки за спречување на инфекцијата или контаминација на багажот;
- 2) Им помогне на Институтот или на Државниот санитарен и здравствен инспекторат со истрагата на појдовни или дојдовни патници и присуството на заразна болест со ризик на сериозна опасност по јавното здравје;
- 3) Спроведе техничко- хигиенски мерки за спречување на контаминација, ако веќе постои востановен ризик на контаминација; и
- 4) Затвори згради или локации или делови од згради или локации, заради контрола на контаминацијата.

Член 28

Државниот санитарен и здравствен инспекторат може да му нареди на операторот на леталото:

- 1) Да им даде информации на патниците за да преземат мерки за спречување на инфекцијата или контаминацијата на багажот;
- 2) Да спроведе техничко- хигиенски мерки на леталото и неговиот товар за спречување на контаминација, ако веќе постои констатиран ризик на контаминација;
- 3) Да го провери леталото и товарот за присуство на контаминација; и
- 4) Да го дезинфицира летало и товарот, вклучувајќи и уништување на вектори.

Патни гранични премини

Член 29

Определувањето на патни гранични премини во функција на спроведување на здравствените мерки од Меѓународниот здравствен правилник..

Активна и пасивна имунизација и профилакса

Член 30

(1) Активна или пасивна имунизација на лица или употребата на профилакса за добивање на меѓународно важечки сертификат согласно Меѓународниот здравствен правилник се врши согласно прописите за заштита на населението од заразни болести.

(2) Министерот за здравство ќе овласти здравствени установи кои можат да спроведат активна или пасивна имунизација и хемиопрофилакса за лица кои одат на меѓународни патувања.

Трошоци на операторите на аеродромите

Член 31

Операторите на аеродромите и операторите на леталата ги покриваат трошоците за спроведување на мерките од овој закон и Меѓународниот здравствен правилник.

Меѓународен здравствен правилник.

Член 32

Меѓународниот здравствен правилник се објавува на веб страната на Министерството за здравство .

VI. ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ

Национален комитет за синџирот на храна и анимално здравје

Член 33

(1) Владата на Република Македонија формира Национален комитет за синџирот на храна и анимално здравје (во натамошниот текст: Национален комитет), како координативно тело за прашањата од областа на безбедноста на храната кои се однесуваат на надлежностите на две или повеќе министерства, а со цел да обезбеди поефективен и посеопфатен приод кон синџирот на храната, непречено функционирање на внатрешниот пазар и увозот и извозот на храна и комуникација со Европската Комисија за активностите во областа на безбедност на храната.

(2) Националниот комитет е составен од преседател и 15 членови и тоа: директорите на Дирекција за храна, Управата за ветеринарство, Фитосанитарната управа, Управата за семе и саден материјал и Државниот инспекторат за земјоделство, како и по еден претставник од Министерството за здравство, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерството за финансии, Министерството за економија, Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерството за локална самоуправа, Институтот и Ветеринарниот факултет.

(3) Со Националниот комитет претседаваат директорот на Дирекцијата за храна, односно директорот на Управата за ветеринарство, кои се менуваат наизменично на секои шест месеци.

(4) Националниот комитет донесува деловник за својата работа.

Управување со ризикот по безбедноста на храната.

Член 34

Министерството за здравство, заради заштита на јавното здравје, врши управување со ризикот кој произлегува од безбедноста на храната..

Тетовирање, пирсинг, трајна шминка, акупунктура и активности за нега и
разубавување

Член 35

(1) Правно или физичко лице може да врши работи поврзани со активности на кожа (користење на солариуми, трајно отстранување на влакна и други активности, за нега и разубавување) или активности со кои се продира во кожата (тетовирање, пирсинг, трајна шминка и акупунктура) само ако има дозвола од Министерството за здравство.

(2) Дозволата од став (1) од овој член се издава ако се исполнети условите по однос на простор, опрема и стручен кадар.

(3) Забрането е правење на тетоважа или пирсинг, освен на уво, на лица помлади од 16 години.

(4) За лицата постари од 16, а помлади од 18 години можат да се прават тетоважи на главата, вратот, зглобовите или рацете, пирсинг на гениталиите (кај машки и женски) и пирсинг на брадавици (само кај женски) само со писмена согласност и на родителот, односно старателот.

(5) Лицата на кои им се даваат услуги од став (1) на овој член задолжително претходно се информираат за можните последици.

(6) Поблиските услови во однос на просторот, опремата и стручниот кадар за вршење на работите од став 1 на овој член ги пропишува министерот за здравство.

Одземање на дозвола на работа

Член 36

Дозволата за работа од член 35 на овој закон може да се одземе доколку настанат промени поради кои битно се отстапува од условите утврдени во член 35 на овој закон.

Информации за здравствените ефекти од козметичките услуги

Член 37

Министерот за здравство ги пропишува видот на информациите по однос на здравствените ефекти од услугите и начинот на давање на информациите на лицата кои ги користат услугите од член 35 на овој закон, а имаат ризик по здравјето на корисникот на услугата.

VII. ФИНАНСИРАЊЕ НА ЈАВНОТО ЗДРАВЈЕ

Извори на средства

Член 38

Средства за финансирање на јавното здравје се обезбедуваат од:

- 1) Буџетот на Република Македонија;
- 2) Буџетите на единиците за локална самоуправа;
- 3) Фондот за здравствено осигурување на Македонија;
- 4) Сопствени извори на приходи;
- 5) Донации; и

6) Други извори на приходи утврдени со друг закон.

Распределба на средствата од Буџетот на Република Македонија

Член 39

(1) Финансирањето на дејностите од јавно здравје на Институтот и центрите се врши врз основа на програмата од член 13 на овој закон.

(2) Средствата потребни за реализација на програмата од став (1) на овој член се утврдуваат врз основа на критериумите по однос на потребниот простор, опрема и кадар за вршење на овие дејности, бројот на жителите, територијата односно подрачјето кое го покрива Институтот односно центарот и обемот на активностите што треба да се спроведат во зависност од утврдените јавно здравствени потреби.

(3) Врз основа на критериумите од став (2) на овој член Владата на Република Македонија ќе ја утврди формулата за распределба на средствата за вршење на дејностите од јавно здравје за Институтот и центрот.

Контрола над наменското користење на средствата од Буџетот на Република Македонија

Член 40

Министерството за здравство го контролира наменското користење на средствата кои се распределуваат од Буџетот на Република Македонија.

Сопствени извори на приходи

Член 41

(1) Институтот може да остварува приходи од давање на услуги на физички и правни лица, доколку таквите услуги не може да се обезбедат од центрите.

(2) Центрите може да остваруваат приходи од давање на услуги на физички и правни лица во рамките на работите од член 11 на овој закон.

(3) Цените на услугите од став (1) од овој член се утврдуваат од Институтот односно центрите, а согласност дава министерот за здравство.

Средства од единиците на локалната самоуправа

Член 42

Средствата за финансирање на дополнителните активности од интерес за јавното здравје на подрачјата на единиците на локалната самоуправа се обезбедуваат од буџетите на единиците на локалната самоуправа.

Средства од Фондот за здравствено осигурување на Македонија

Член 43

Во случај кога Институтот и центрите вршат дијагностичко-лабораториски услуги на осигурени лица врз основа на упат, трошоците на таквите услуги ги покрива Фондот за здравствено осигурување на Република Македонија.

VIII. НАДЗОР

Надзор

Член 44

(1) Надзор над спроведувањето на одредбите на овој закон врши

Министерството за здравство.

(2) Инспекциски надзор над спроведувањето на одредбите на овој закон врши Државниот санитарен и здравствен инспекторат согласно закон .

IX. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 45

(1) Глоба во износ од 1000 до 1500 евра во денарска противвредност, ќе му се изрече за прекршок на правно лице ако:

- 1) не ги обезбеди капацитетите пропишани со овој закон (член 25, став 3),
- 2) не постапи по наредбата согласно член 27 и 28 од овој закон,
- 3) врши активна или пасивна имунизација на лица или употребата на профилакса без овластување (член 30),
- 4) врши дејност спротивно на член 35 од овој закон,
- 5) прави тетоважа или пирсинг, освен на уво, на лица помлади од 16 години и/или врши тетоважи на главата, вратот, зглобовите или рацете, пирсинг на гениталиите (кај машки и женски) и пирсинг на брадавици (само кај женски) на лица постари од 16, а помлади од 18 години без писмена согласност и на родителот, односно старателот (член 35, став 3 и 4).

(2) За прекршокот од став 1 на овој член глоба во износ од 500 до 800 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице.

Член 46

Глоба во износ од 500 до 800 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице ако:

- 1) не постапува согласно член 23 од овој закон
- 2) не го подготви и предаде здравствениот дел од Општата декларација на леталото изготвен согласно Меѓународниот здравствен правилник или не достави дополнителни информации за здравствената ситуација на лицата во авионот на барање на Државниот санитарен и здравствен инспекторат (член 24),
- 3) дозволи влез или излез од авионот и/или утовар и истовар на стока, пред да добие дозвола од Државниот санитарен и здравствен инспекторат (член 26, став 3),
- 4) врши дејност спротивно на член 35 од овој закон,
- 5) прави тетоважа или пирсинг, освен на уво, на лица помлади од 16 години и/или врши тетоважи на главата, вратот, зглобовите или рацете, пирсинг на гениталиите (кај машки и женски) и пирсинг на брадавици (само кај женски) на лица постари од 16, а помлади од 18 години без писмена согласност и на родителот, односно старателот (член 35, став 3 и 4).

Член 47

Надлежен орган за изрекување на прекршочните санкции од членовите 46 и 47 на овој закон е надлежниот суд.

Член 48

Пред поднесување на барање за прекршочна постапка, за прекршоците утврдени во овој закон, Министерството за здравство води постапка за порамнување, согласно Законот за прекршоците.

Х. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 49

Со денот на влегување во сила на овој закон Институтот од ЈЗУ Здравствен дом Скопје-Скопје од делот на РЕ Завод за здравствена заштита на мајки и деца ги презема вработените кои вршат јавно здравствени работи и задачи, недвижниот и подвижниот имот и други средства.

Член 50

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од една година од денот на влегување во сила на овој закон.

Член 51

Постојните правни и физички лица кои вршат работи од член 35 став 1 на овој закон ќе ја усогласат својата работа со одредбите од овој закон во рок од 18 месеци од денот на влегување во сила на овој закон.

Член 52

Со денот на влегување во сила на овој закон престануваат да важат одредбите од член 110 став 2 и 3 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на Република Македонија", бр. 38/91, 46/93, 55/95, 10/04, 84/05, 111/05, 65/06, 5/07, 77/08 и 67/09).

Член 53

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОНОТ

I. ОБЈАСНУВАЊЕ НА СОДРЖИНАТА НА ОДРЕДБИТЕ НА ПРЕДЛОГ ЗАКОНОТ

Во главата I. Основни одредби од Предлогот на законот (член 1- 5) се уредува целта на законот, поимите употребени во законот, начелата врз кои се заснова јавното здравје и односот на овој закон со другите закони со кои се уредуваат прашања од интерес за јавното здравје.

Во главата II (член 5 и 6) се уредуваат основните функции на јавното здравје како основа за спроведување на сите јавно-здравствени активности од надлежните органи, институции и други правни лица и задачите на јавното здравје за кои е одговорна Република Македонија

Во главата III. Систем на јавно здравје (член 8 -16) се уредува системот на јавното здравје кој е мрежа составена од: граѓаните, семејствата, здруженија на работодавачи, работодавачитете, синдикатите и вработените, здравствени установи, образовните, социјалните, културните и други институции, средствата за јавно информирање, хуманитарни, религиозни, спортски и други организации, здруженија, фондови за здравствено осигурување, единиците на локалната самоуправа, како и други државни органи и здруженија на граѓани и институции, а кој обезбедува услови за зачувување и унапредување на здравјето на населението и обезбедува спроведување на основните функции на јавното здравје. При тоа, особено е важна координацијата и соработката со сите министерства и институции каде што е потребна меѓу-секторска соработка.

Во оваа глава се уредени и работите што ги вршат Институтот за јавно здравје на Република Македонија и центрите за јавно здравје. Работите од овие здравствени установи се вршат преку анализа, планирање и проценка, унапредување на здравјето и превенција на болести, контрола и превенција на болести (заразни и незаразни болести), подготвеност за одговор при вонредни околности, проценка на влијанието на животната средина врз здравјето и микробиолошки и физичко-хемиски анализи, критериумите за основање на центри и спроведувањето на Националната годишна програма за јавно здравје, и други посебни програми за јавно здравје кои ги донесува Владата на Република Македонија.

Во членот 14 се уредува обезбедувањето на квалитет во извршувањето на работите во Институтот и центрите преку изготвување и почитување на усогласени професионални стандарди и упатства, континуиран професионален развој на кадарот, акредитација на лабораториите и внатрешен надзор над стручната работа, при што институтот ги следи и проценува активностите на центрите кои се однесуваат на јавно здравствените функции согласно заеднички изготвен протокол од Иститутот во соработка со центрите, на кој согласност дава Министерот за здравство. При одговор на јавно здравствени потреби и итности, според член 16 од Законот, Институтот и центрите обезбедуваат техничка и стручна помош и доставуваат податоци и информации до Државниот санитарен и здравствен инспекторат и Дирекцијата за храна, потребни за одредување на мерки на правните и физички лица, а вршењето на работите од нивниот делокруг го засноваат врз принципите на јасно дефинирана цел на јавното здравје; постапки базирани на модерни, научно проверени начела и докази; добро насочени интервенции со вклучување на неопходниот број на лица во согласност со јавно здравствените стандарди; интервенции со најмало ограничување на правата и интересите на

поединците во процесот на заштита на јавното здравје; интервенции кои нема да ги дискриминираат поединците по основ на раса, етничка припадност, националност, религиозни верувања, пол, сексуална ориентација или статус на лице со посебни потреби; и почитување на личноста на секој поединец при преземање на интервенциите.

Со Главата IV се уредува координацијата и соработката (член 17-19) која ќе се остварува преку формирање на Национален совет за јавно здравје, како советодавно тело, за прашања од областа на јавното здравје кои се однесуваат на надлежностите на две или повеќе министерства, составен од преставници на надлежните министерства и независни експерти од областа на јавното здравје, при што ќе се има во предвид правичната застапеност на сите граѓани во Република Македонија.

Во единиците на локалната самоуправа предвидено е формирање на совети за јавно здравје составени од претставници на општината, центарот кој го покрива подрачјето на општината и независни експерти од областа на јавното здравје, а за подрачјето на градот Скопје формирање на Совет за јавно здравје на град Скопје. Со членот 19 се уредува меѓуопштинската соработка и можноста единиците на локалната самоуправа на своето подрачје да остваруваат дополнителни активности од интерес за јавното здравје во соработка со центрите, за што обезбедуваат финансиски средства од сопствени извори.

Со глава V – со членовите 20 и 21 се уредуваат постапувањето во случај на јавно здравствени вонредни околности што се од интерес за државата и јавно здравствени вонредни и/или итни околности од меѓународно значење при што процената се врши согласно инструментите за одлучување пропишани со Меѓународниот здравствен правилник и информирањето на Контактниот центар при Светската здравствена организација се врши во рок од 24 часа од извршената процена. Со членовите 22 - 32 се уредува постапувањето во случај кога постои сомнеж за заразно заболување во авион, определувањето на Институтот како национална контактна точка за примена на здравствените мерки од Меѓународниот здравствен правилник постапувањето на Државниот санитарен и здравствен инспекторат во овие случаи.

Во главата VI Посебни одредби (член 31 - 37) се уредува Националниот комитет за синџирот на храна и анимално здравје како координативно тело формиран од Владата на РМ за прашањата од областа на безбедноста на храната кои се однесуваат на надлежностите на две или повеќе министерства, а со цел да обезбеди поефективен и посеопфатен приод кон синџирот на храната, непречено функционирање на внатрешниот пазар и увозот и извозот на храна и комуникација со Европската Комисија за активностите во областа на безбедност на храната, неговиот состав и работа, како и управувањето со ризикот по безбедноста на храната.

Со членовите 35 – 37 се уредува вршењето на дејности поврзани со тетовирање, пирсинг, трајна шминка, акупунктура и активности за нега и разубавување, издавање, одземање на дозвола на работа и информациите за здравствените ефекти од козметичките услуги.

Финансирањето на јавното здравје е уредено со главата VIII- членовите 38 - 45 со кои се уредуваат изворите на средства за финансирање на јавното здравје, распределбата на средствата од Буџетот на Република Македонија, критериумите за распределбата, контролата над наменското користење на средствата од Буџетот на Република Македонија, сопствените извори на приходи, средствата од единиците на локалната самоуправа и ФЗОМ.

Глава VIII - надзор над спроведувањето на законот ќе го врши Министерството за здравство, а инспекцискиот надзор над спроведувањето на одредбите на овој закон врши Државниот санитарен и здравствен инспекторат .

Глава IX се уредени прекршочните санкции.

Во главата X преодни и завршни одредби е уредено преземањето на вработените, недвижниот и подвижниот имот, и другите средства од делот на РЕ Завод за здравствена заштита на мајки и деца што врши јавно здравствени функции од страна на Институтот за јавно здравје и роковите за донесување на подзаконските акти и за усогласување со одредбите од законот.

II. МЕЃУСЕБНА ПОВРЗАНОСТ НА РЕШЕНИЈАТА СОДРЖАНИ ВО ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ОДРЕДБИ

Решенијата содржани во Предлогот на Законот за јавно здравје соодветно се надополнува со решенијата содржани во Законот за здравствената заштита и другите закони во кои се содржани одредби кои се однесуваат на заштитата на здравјето на населението.

III. ПОСЛЕДИЦИ ШТО ЌЕ ПРОИЗЛЕЗАТ ОД ПРЕДЛОЖЕНИТЕ РЕШЕНИЈА

Со предложениот Закон за јавно здравје ќе се обезбеди основа за обезбедување на основните јавно здравствени функции, ќе се пополнат одредени правни празнини, ќе се поврзат одредбите од овој закон со одредбите на законите со кои се уредуваат заштитата од заразни болести, безбедноста на храната, безбедноста на здравјето при работа, заштитата на животната средина, како и други прашања од интерес за јавното здравје и ќе се обезбеди поголема јасност во примената .